

Internet jako uzupełnienie nauczycielskiego warsztatu

(Zasoby Internetu przydatne w edukacji regionalnej na Pomorzu Zachodnim)

Utrzymujące się w ostatnich latach duże zainteresowanie historią regionalną zaowocowało licznymi publikacjami, przygotowanymi z myślą o szkolnej edukacji regionalnej, jednak w odniesieniu do Pomorza Zachodniego tych publikacji jest zdecydowanie mniej niż w innych częściach kraju. Co zatem pozostaje nauczycielowi? Zasoby internetowe.

■ MAŁGORZATA MACHAŁEK

Z czego możemy korzystać?

Wśród wielu różnych stron internetowych poświęconych Pomorzu Zachodniemu szczególnie cenne jako źródło wiedzy o regionie mogą być strony **WWW samorządów**. Choć nie są tworzone z myślą o edukacji, okazują się bogatym źródłem informacji o historii i współczesności, na przykład strony powiatu gryfińskiego, pyrzyckiego oraz miast Gryfina oraz Koszalina.

Większość stron zbudowana jest według podobnego schematu, a w menu znajduje się zwykle dział historyczny, na który składa się historia danej miejscowości lub powiatu, przewodnik po najważniejszych zabytkach oraz informacje o atrakcjach turystycznych okolicy. Regułą jest, że autorzy tych działów dużo miejsca poświęcają dziejom tych miejscowości w średniowieczu. Późniejsze okresy historyczne zajmują mniej miejsca, natomiast najwięcej problemów przysparza im historia po 1945 roku. W większości przypadków okres ten jest przedstawiany bardzo skrótowo, ograniczony do pierwszych lat powojennego osadnictwa lub prezentowany w postaci suchego kalendarium. Pozytywnym wyjątkiem jest oficjalna strona Koszalina, na której polski okres dziejów został dość szeroko omówiony.

Poza wiadomościami historycznymi strony samorządowe zawierają też wiele ważnych z punktu widzenia edukacji regio-

nalnej, informacji o najważniejszych wydarzeniach kulturalnych, aktualnej sytuacji gospodarczej i strukturze społecznej (np. wybrane dane statystyczne). Informacje z tego źródła mogą posłużyć nie tylko do opracowania projektu edukacyjnego czy materiałów dydaktycznych na lekcje, ale również do zaplanowania wycieczki edukacyjnej po bliższej i dalszej okolicy.

Ważnym źródłem informacji o regionie są portale, których pomysłodawcami i realizatorami są pasjonaci historii lokalnej. Ich główną zaletą jest przede wszystkim interaktywność, tworzone są bowiem przy pomocy i często ogromnym zaangażowaniu użytkowników, którzy nie tylko dostarczają materiały do zamieszczenia na stronie, ale również dokumentują przeszłość i współczesność danej miejscowości oraz uczestniczą w dyskusjach na internetowym forum i podejmują różnego rodzaju działania na rzecz społeczności lokalnej.

Przykłady

Przykładem takiej przemyślanej, stale uzupełnianej strony jest **Szczecinecki Portal Historyczny im. prof. dr Karla Tuempla**. Działa on od 2003 roku. W głównym menu można znaleźć zarys historii miasta, kalendarium, informacje o herbie, biogram księcia Warcisława I – założyciela miasta, spis ulic w wersji przedwojennej

i współczesnej, a pod hasłem „27 luty 1945” znajdują się obszernie informacje o przebiegu walk na Wale Pomorskim oraz zdobywaniu Szczecinka. Poza tym można znaleźć informacje o ważnych dla miasta obiektach, jak zamek i browar. Na uwagę zasługuje duża ilość zamieszczonych na stronie planów miasta, map oraz ogromna galeria fotografii (podzielonych chronologicznie na okres przed 1945 r., czasy PRL oraz zdjęcia współczesne). Użytkownicy portalu podejmują też różne akcje, jak np. poszukiwanie dat na budynkach oraz dokumentowanie fotograficzne niszczących, zapomnianych obiektów i detali architektonicznych. Efekty tych poszukiwań zamieszczane są na stronie, komentowane i uzupełniane. Zamieszczone na tej stronie materiały mogą być przydatne nie tylko w edukacji regionalnej, ale również na lekcjach historii i sztuki.

Zdecydowanie większy rozmach i możliwości charakteryzują tworzony w Szczecinie **Portal Miłośników Dawnego Szczecina sedina. pl**. Powstał on spontanicznie z inicjatywy kilku młodych osób zainteresowanych historią miasta i działa przeszło dwa lata, chociaż tworzący go ludzie nie utworzyli żadnego stowarzyszenia, ani w żaden inny sposób nie sformalizowali swej działalności. Wbrew nazwie portalu przedmiotem zainteresowania jest nie tylko dawna historia miasta, ale również historia najnowsza (jednak wyraźną cezurą jest rok 1990, co pozwala uniknąć angażowania się w aktualne dyskusje polityczne).

W menu głównym portalu znajduje się m.in. galeria zdjęć pogrupowanych w kilka kategorii, artykuły na temat historii Szczecina, obszerna i stale aktualizowana bibliografia historii Szczecina oraz forum dyskusyjne. W galerii zdjęć na uwagę zasługuje kategoria „Przemiany”, pokazująca te same miejsca i obiekty na zdjęciach sprzed 1945 roku i wykonanych współcześnie. Dobór artykułów i zdjęć świadczy o fascynacji niemiecką historią miasta i chęci jej odkrywania. Towarzyszy im jednak bardzo poważna dyskusja na forum portalu nad tożsamością dzisiejszego Szczecina. Budowaniu tej tożsamości, zdaniem redaktorów portalu, ma służyć dobre poznanie przeszłości i głęboka refleksja

nad powojennymi losami miasta. Na przykład w dyskusję na temat: dlaczego Szczecin po II wojnie światowej nie podzielił losu Wrocławia – włączyły się setki osób nie tylko Szczecinian (również Niemców). Stawiane są pytania o czynniki, które wpłynęły na poczucie tymczasowości, niepewności, brak zakorzenienia mieszkańców Szczecina i Pomorza Zachodniego. Przypominana jest nieodległa, ale dla młodych trudna do zrozumienia rzeczywistość PRL-u.

Zwraca uwagę dbałość o rzetelność zamieszczanych informacji – czuwa nad tym grupa ekspertów, ale również użytkownicy portalu na bieżąco weryfikujący podawane informacje. Jednocześnie osoby poszukujące informacji na określone tematy mogą również liczyć na pomoc użytkowników portalu. Zamieszczone na stronie artykuły to w dużej części przedruki z prasy, czasopism i literatury fachowej, ale większość stanowią artykuły nowe, oryginalne przygotowywane na potrzeby portalu przez osoby zawodowo zajmujące się historią (również pracowników naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego). Artykuły te, podobnie jak publikowane dokumenty, relacje, fotografie, czy plany mogą służyć jako materiały dydaktyczne.

O znaczeniu portalu dla edukacji regionalnej w Szczecinie, a zwłaszcza dla kształtowania tożsamości regionalnej, świadczy nie tylko duże zainteresowanie zamieszczanymi tam treściami, ale przede wszystkim przekroczenie granic wirtualnego świata – na portalu inicjowane są pokazy, wycieczki i dyskusje odbywające się już w świecie realnym i dostępne dla wszystkich zainteresowanych historią. **Wśród tych pozawirtualnych rodzajów aktywności na uwagę zasługuje organizowany przez portal konkurs historyczno-literacki „Pamiętać Szczecin”. Konkurs cieszy się dużą popularnością, a jego znaczenie doceniły władze oświatowe obejmując nad nim patronat.** W konkursie mogą uczestniczyć uczniowie oraz studenci, którzy samodzielnie lub we współpracy opracują i prześlą teksty prac konkursowych. W regulaminie konkursu podkreślono, że jego celem „jest propagowanie wiedzy o historii

Szczecina i jego mieszkańców, od czasów najdawniejszych aż po czasy współczesne, a także ocalenie od zapomnienia wspomnień mieszkańców miasta”. Przygotowanie prac wymaga nawiązania dialogu młodzi z osobami starszymi na temat przeszłości miasta oraz związanych z nim wydarzeń i postaci. Uczniowie stają się dokumentalistami – zapisując relacje członków rodziny lub znajomych tym samym utrwalają losy osób zarówno „przeciętnych” i wybitnych, i ważnych dla miasta np. Stanisław Lagun – pionier Szczecina, Stefan Cieślak – przez 50 lat reporter szczecińskich gazet. Prace konkursowe są publikowane na bieżąco w sedina.pl i oceniane przez ekspertów (jury) i użytkowników portalu. Publikacja prac konkursowych oznacza jednocześnie początek dyskusji na forum – ewentualne błędy i nieścisłości zostają przez użytkowników portalu wychwycone – jest to zatem szansa na poważną weryfikację treści nadesłanych prac. Nie zawsze się tak dzieje, niemniej jednak dla młodych ludzi sama możliwość publikacji i poddanie ich publicznej ocenie jest dużym przeżyciem. Ważne jest również, że osoby poszukujące informacji na wybrane tematy mogą również liczyć na pomoc innych użytkowników portalu.

Całkowicie historii najnowszej poświęcona jest strona WWW. [przelomy.pl](http://www.przelomy.pl) Jej autorką jest dziennikarka, Agnieszka Kuchcińska-Kurcz, pomysłodawczyni utworzenia w Szczecinie „Muzeum Przełomów”. Na stronie zamieszczonych zostało przeszło trzydzieści artykułów i wywiadów poświęconych ludziom i wydarzeniom – od II wojny światowej po współczesne losy szczecinian, na przykład uczestniczących w działalności opozycyjnej w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Słabością zamieszczonych tam materiałów jest to, że wiele informacji nie zostało sprawdzonych, a autorka zaufała wiedzy i pamięci interlokutorów.

Praktyczne wykorzystanie stron www

Obecnie najczęściej stosowanym sposobem realizacji ścieżki regionalnej jest model interdyscyplinarny (międzyprzedmiotowy), a najpopularniejszą metodą – projekt

edukacyjny. Efektem jest duża ilość projektów, z których część została zamieszczona w Internecie. Tworzone są one zarówno przez nauczycieli, jak też uczniów. Na przykład w ramach studiów podyplomowych z informatyki powstały dwie strony internetowe miast zachodniopomorskich: Trzebiatowa i Łobza.

„Trzebiatów wczoraj i dziś. Historia i teraźniejszość” to strona powstała jako praca końcowa na Studium Podyplomowym Informatyki Politechniki Szczecińskiej – autorem jest Robert Rowski. Strona zawiera informacje poświęcone historii Trzebiatowa (kończy się na 1945 roku), opis Starego Miasta i propozycja trasy zwiedzania najważniejszych zabytków, informacje o miejscach wartych obejrzenia w okolicy. Ponadto zawiera dużą kolekcję zdjęć, głównie przedwojennego Trzebiatowa (po 35 zdjęć przypisanych do kategorii: historia i współczesność) oraz test interaktywny sprawdzający wiedzę o najważniejszych wydarzeniach z dziejów miasta.

Podobna w konstrukcji i zawartości jest strona **„Łobez. Moja mała ojczyzna”**, której autorem jest Czesław Szawiel (jest to też praca dyplomowa powstała w ramach tego samego studium). Zawiera m.in. bardzo krótki rys historyczny oraz charakterystykę najciekawszych zabytków w okolicznych miejscowościach, a także sylwetki znanych postaci mieszkających w Łobzie i okolicach (wyłącznie z okresu niemieckiego) i test interaktywny.

Ciekawą propozycją dydaktyczną jest znajdująca się na stronie Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie prezentacja **Anny Chylewskiej** przygotowana jako praca dyplomowa w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej. Przedstawia ona dzieje zabytków na Pomorzu Zachodnim na przykładzie kościoła i klasztoru augustianów w Jasienicy. Jak pisze autorka „na przykładzie przedstawionej prezentacji można prześledzić kolejne etapy budowy i rozbudowy na przestrzeni stuleci [...]. Opracowanie może być wykorzystane przy realizacji regionalnej ścieżki edukacyjnej, na lekcjach plastyki, języka polskiego i historii w gimnazjum i liceum”.

Jak powstają strony www?

Często strony internetowe powstają jako efekt udziału w konkursach, na przykład w konkursie pt. „Folklor regionów Polski” ogłoszonym w 2003 r. przez Portal Edukacyjny Interklasa. Trzy zamieszczone na tej stronie projekty dotyczą Pomorza Zachodniego. Autorami jednego z nich są uczniowie Szkoły Podstawowej nr 59 w Szczecinie, którzy pod kierunkiem nauczycieli historii i informatyki uczestniczyli w projekcie z zakresu edukacji regionalnej: „W poszukiwaniu tradycji mojej małej ojczyzny”. Poznawali lokalne legendy, poszukiwali folkloru i tradycji ludowych. Brak tradycji ludowych spowodowany skomplikowaną historią Pomorza Zachodniego, zmusił dzieci do szukania swoich korzeni i tradycji ludowych kulturowanych w rodzinach. Poszukiwania doprowadziły uczniów do wniosku, że potrzeba jeszcze wielu lat na wytworzenie nowych wspólnych tradycji na Pomorzu Zachodnim. W ramach projektu uczniowie wykonali też mapę Polski pokazującą, skąd ich rodziny przybyły na Pomorze Zachodnie, a podsumowaniem pracy było właśnie powstanie omawianej strony.

Strony internetowe powstają również w ramach projektów edukacyjnych realizowanych w niektórych szkołach. Przykładem takiej strony jest Szczeciński Portal Historyczny **historia.szczecin.pl**. Został utworzony w 2003 r. przez uczniów VI Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie w ramach projektu edukacyjnego, którego celem było zainteresowanie historią miasta i regionu uczniów klasy matematyczno-informatycznej. W menu głównym znajdują się artykuły, projekty, galeria oraz obszerny dział aktualności. Dominują ilościowo prace (projekty) przygotowane przez uczniów tego liceum (są to zarówno tradycyjne prace pisemne, jak też prezentacje multimedialne). Prezentowane prace są na różnym poziomie merytorycznym i warsztatowym. Z założenia na forum portalu miały odbywać się również dyskusje, jednak obecnie strona jest aktualizowana okazjonalnie, co wynika zapewne ze zmiany składu zespołu uczniowskiego, obsługującego portal.

Dydaktyka w internecie

W Internecie nauczyciele mogą znaleźć również przykłady konkretnych rozwiązań dydaktycznych w postaci programów nauczania oraz scenariuszy lekcji. Teoretycznie takie materiały powinny znajdować się na stronach ośrodków metodycznych (Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli przy Zachodniopomorskim Centrum Edukacyjnym w Szczecinie, Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie, Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie), instytucji z urzędu odpowiedzialnych za jej wspieranie. Obecna oferta edukacyjna zamieszczona na stronach internetowych tych instytucji jest jednak skromna – znajduje się tam niewielka ilość materiałów dydaktycznych i pomocniczych, a te, które można tam znaleźć są dość przypadkowe. Na tym tle ciekawym przykładem realizacji treści regionalnych metodą projektu edukacyjnego jest program przygotowany przez nauczycielkę szkoły w Lejkowie i konsultanta Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie. Autorzy tego projektu położyli nacisk na pokazywanie dorobku kulturowego, a także kreowanie aktywnej społecznie postawy, co jest szczególnie ważne, bo program realizowany jest w miejscowościach popegeerowskich.

Zasoby Internetu mogą zatem być przydatne zarówno dla nauczycieli, jak też dla uczniów, poszukujących informacji o regionie, ale również jako bank pomysłów na zaprezentowanie prac powstałych przy okazji zdobywania wiedzy o regionie. Otwierają jednocześnie nowe płaszczyzny działania w zakresie edukacji regionalnej: od tworzenia własnych stron internetowych poprzez udział w różnego rodzaju forach dyskusyjnych, aż po akcje inicjowane przez internautów i realizowane w świecie wirtualnym i rzeczywistym. Działania takie są realizacją najważniejszego celu edukacji regionalnej, jakim jest kształtowanie tożsamości regionalnej wyrażającej się najpełniej w aktywnej, zaangażowanej postawie i identyfikowaniu się z miejscem zamieszkania oraz podejmowaniu działań na rzecz tego miejsca.